

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КІНЕМАТОГРАФА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджуються тенденції розвитку сучасного українського кінематографа.

Ключові слова: український кінематограф, кінорежисер, кінофестиваль.

Abstract

The article examines the development trends of modern Ukrainian cinematography.

Keywords: Ukrainian cinematography, film director, film festival.

Вступ

Український кінематограф минулого сторіччя зумів здобути світове визнання. Стрічки «Земля» (1930) Олександра Довженка та «Тіні забутих предків» (1964) Сергія Параджанова відомі великій кількості світових кінознавців, адже свого часу режисери змогли досягти інновацій в кінематографі. Проте ці, та багато інших стрічок тієї епохи – це вже історія. З розпадом Радянського Союзу розпочалась нова епоха українського, незалежного кіно, якому судилося пройти важкий шлях від тоталітарного контролю, зросійщення та занепаду до культурного відродження та розквіту.

Мета статті – дослідження тенденцій розвитку сучасного українського кінематографа.

Результати дослідження

Сучасний український кінематограф розпочав свій шлях у 1990-х роках, разом із розпадом Радянського Союзу. В цей же час Україна переживає економічну кризу та процеси державотворення. Число випущених художніх кінострічок у порівнянні з кінцем 1980-х рр. зменшувалось в геометричній прогресії, в 1992 р., кількість знятих кінофільмів сягала 45, а у 2000 році їх було лише 4 [1]. Також тенденцію «поховання» українського кіно підтверджують такі цифри: у 1996 р. із коштів, запланованих бюджетом на потреби кіновиробництва, було виділено 67,8%; у 1997 р. - 45,2%; у 1998 р. кінематограф одержав 27,2%; а у 1999 р. - лише 14,0% [3, с. 108]. Верховна Рада України спробувала врегулювати політику з питань кіно, прийнявши Закон України «Про Кінематографію» 13 січня 1998 р. У ньому врегульовано правові основи виробництва та розповсюдження кінофільмів в Україні.

Також варто звернути увагу, що в 1990-х роках, продовжувався російський вектор розвитку кіно. Це доводить той факт, що переважна більшість кінофільмів, знятих в Україні, були російськомовними, також цю тезу підтверджує те, що значну кількість стрічок було знято спільно з російськими студіями. З відносно позитивного, можна зазначити те, що український кінематограф розвивав комерційний вектор, на це вказує поява приватних спонсорів та нових для нашого глядача жанрів: кримінальна драма, пригодницькі та еротичні фільми, але з іншого боку, через фінансування приватними компаніями, ці кінофільми орієнтувались більше на російський ринок. Серед відомих режисерів подібних жанрів були: Юрій Ілленко, Дмитро Томашпольський, Григорій Кохан та Олександр Муратов. Зі здобуттям незалежності України в українському кіно почали підіймати теми, які були заборонені в СРСР, зокрема: викриття злочинів радянської влади, Голодомор (1932-1933), трагедія на Чорнобильській АЕС. Серед таких фільмів можна виокремити «Танго смерті» (1991) Олександра Муратова, «Із життя Остапа Вишні» (1991) Ярослава Ланчака, «Секретний ешелон» (1993) Ярослава Лупія, «Голод 33» (1991) Олеся Янчука, «Десять років відчуження» (1996) Сергія Буковського.

Початок нового тисячоліття обіцяв відродження українського кінематографа, оскільки у 2000 р. на потреби кіно було виділено рекордні 95,6% від передбаченої бюджетом суми. Проте вже 2001 р. ця

частина склала лише 66% від запланованої [3, с. 108]. Цей період запам'ятався перемогою «Тиру» (2000) Тараса Томенка у 2001 р. в номінації «Панорама» Берлінського міжнародного кінофестивалю та виходом доволі суперечливої за відгуками різних критиків «Чорної Ради» (2001) Миколи Засєєва-Руденка. Ситуація почне змінюватись після «Помаранчевої Революції» 2004 р., події якої в кінематографі зображені у стрічках «Помаранчеве небо» (2006) Олександра Кірієнка, «Прорвемось!» (2006) Івана Кравчишина та «Оранджлав» (2006) Алана Бадоева. Після певних політичних зрушень в Україні збільшилося фінансування державного кінематографа, а у 2005 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 1111 було утворено Державну службу кінематографії. Своєї черги, того ж 2005 р. короткометражний фільм «Подорожні» Ігоря Стрембіцького здобув нагороду «Золота пальмова гілка» на кінофестивалі в Каннах.

Але по-справжньому український кінематограф почне розквітати у 2010-х рр. 28 березня 2011 року в результаті реформ було ліквідовано Державну службу кінематографії, натомість створено Державне агентство України з питань кіно, яке реалізовує державну політику у сфері кінематографії. З моменту створення держава суттєво збільшила фінансування кіновиробництва. Зі стрімким розвитком технологій виробництво кінофільмів стає дешевшим та якіснішим. Значних обертів набирають кінофестивалі, такі як: «Молодість», Одеський міжнародний кінофестиваль, Docudays UA, Wiz-Art. На українських телеекранах з'являється ціла плеяда нових режисерів та акторів. В цей час випускається серія успішних кінострічок: «Гамер» (2012) Олега Сенцова, «Вій» (2014) Олега Степченка, «Синевір» (2013) братів Альошечкінів. У 2011 р. вже другу для українського кіно «Золоту пальмову гілку» здобуває кінофільм «Крос» Марини Вроди, а у 2012 р. «Ядерні відходи» Ярослава Слабошпицького здобувають нагороду «Срібний леопард» на міжнародному кінофестивалі у Швейцарії.

«Революція Гідності» 2013-2014 рр. надала додаткового поштовху відродженню українського кіно. Українські кінофільми почали збирати чималу касу в українському кінопрокаті. Першим таким кінофільмом був «Поводир» (2014), який здобув гран-прі на Варшавському міжнародному кінофестивалі. У 2018 р. вперше українські фільми увійшли до 20-ти найкасовіших фільмів українського кінопрокату за підсумками року. Найпопулярнішими виявились фільми: «Секс і нічого особистого», «Свінгери», «Dzidzio. Перший раз», «Сказане весілля» та «Я, ти, він, вона».

Через російську агресію на сході України з'являється потреба у розповіді про злочинні дії окупантів. Серед таких фільмів найуспішнішими є: «Кіборги» (2017) Ахтема Сейтаблаєва, «Позивний Бандерас» (2018) Зази Буадзе та «Донбас» (2018) Сергія Лозниці, який здобув нагороду в номінації «Особливий погляд» на кінофестивалі в Каннах та став претендентом на Оскар. Водночас з'явилися фільми про окупацію Криму: «Хайтарма», «Додому» Ахтема Сейтаблаєва, «Крим. Як це було» Костянтина Кляцкіна.

Висновок

У процесі дослідження можемо відзначити, що через певні фактори, які виникали після розпаду Радянського Союзу, сфера українського кінематографа почала активно розвиватися, здобула визнання та незалежність. У дослідженні тенденцій ми простежили, як разом із національним відродженням, розпочався розквіт кіно, з'явилась низка нових режисерів, які заявили про себе світу з позитивного боку, здобувши різні нагороди на міжнародних фестивалях; відбулися зміни жанрів українського кінематографа під впливом криз та революцій.

З огляду на вищезазначене, можна побачити, що сучасний український кінематограф виборює місце на світовій арені. Маючи жагу до змін та можливість адаптації до нових умов, український кінематограф продовжує свій розвиток під призвою формування національної свідомості та патріотизму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державне агентство України з питань кіно. Каталог фільмів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://usfa.gov.ua/movie-catalog/>
2. Дмитро Десятерик. Українське кіно 2000-х: спроба народження. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://detector.media/withoutsection/article/55308/2010-08-27-ukrainske-kino-2000-kh-sproba-narodzhennya/>
3. Зубавіна І. Б. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. К.: ФЕНІКС, 2007. 296 с.

4. Нариси з історії кіномистецтва України / Акад. мистецтв України, Ін-т пробл. сучас. мистецтва; редкол.: В Сидоренко (голова) та ін.; ред.-упоряд. І. Зубавіна. Київ: Інтертехнологія, 2006. 872 с.
5. Сідлецька Т. І. Історія української культури. Ч.ІІ: навч. пос. Вінниця: ВНТУ, 2016. 78 с.

Маковій Андрій Васильович – студент групи 5ПІ-22б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: makoviystud@gmail.com

Науковий керівник - Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Makovii Andrii V. – student of the 5PI-22b group, faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia e-mail: makoviystud@gmail.com

Supervisor - Sidletska Tetiana I., Candidate of Art Criticism (Ph.D.), assistant professor of Social and Political Sciences Department Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com